

(ב) וְשָׁבַתְּ עַד־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלִי כָּכָל
 אֲשֶׁר־אֲנֹכִי מֵצִוְךָ הַיּוֹם וּבְנִיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ
 וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ:

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ לקוטי שיחות כרך 1 עמ' 45 – מתוך 'לקראת שבת')

איך יכולה תשובה לעקור עון שהיה לפניך?

אודות פעולת התשובה, איתא בגמרא (יומא פו, ב ובפרש"י שם) אשר תשובה מאהבה פועלת ש"זדונות נעשו לו כזכיות", ו"נעקר עונו מתחילתו". כלומר, תשובה זו יכולה לפעול גם למפרע - שנעקר העון לגמרי, ונחשב כאילו לא היה מעולם. ולכאורה תמונה: כלל הוא בעולם, אשר 'סיבה' מוכרחת להיות קדומה ל'מסובב' (התוצאה) ממונה. ואם-כן כיצד ש"ך שהתשובה תהנה סיבה לעקור את רוע העבירה "מתחלתו" (ה'מסובב'), מאחר שהיא באה מש"ך זמן לאחריה?
 ונראה לברר:

כלל זה, שפעולה אינה יכולה לפעול על דבר שקדם לה - הוא רק פא"ש רוצים לפעול דבר חדש, שלא היה בזמן הקודם. אבל פא"ש מדובר רק בברור וגילוי של מה שהיה כבר מאז, מובן שגם פעולה מאוחרת יכולה לברר על זמן הקודם.

וכן הוא בנידון-דין: כל איש ישאל מצד מהותו ופנימיות נשמתו, הרי הוא טוב וקדושה, אלא שבזמן החטא, מציאותו האמיתית (הטובה) היא בהעלם; וכיון שכן, מובן מה שיכולה התשובה (מאהבה) לפעול למפרע - פיון שאינה צריכה לפעול דבר חדש בזמן הקודם, אלא רק לברר ולגלות את הטוב והקדושה שהיו ביהודי גם קודם לכן (בשעת החטא).

(ג) וְשָׁב יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־שְׁבוּתֶךָ וְרַחֲמֶיךָ וְשָׁב
 וּקְבַצְךָ מִכָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפִּיצְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
 שְׁמָה:

כ"ט - וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת־שְׁבוּתֶךָ • היה לו לכתב: "והשיב את שבותך". רבותינו למדו מכאן, בכלל שהשכינה שרויה עם ישראל בצרת גלותם, וכשנגאלין הכתיב גאלה לעצמו, שהוא ישוב עמהם. ועוד יש לפרש, שגדול יום קבוץ גלויות ובקשי, כאלו הוא עצמו צריך להיות אוזן בידיו ממש איש איש

אשל אברהם – הרב אלאשילי

לתרץ קושי, שלכאורה פיון שהקדוש-ברוך-הוא נמצא עמהם "בצרת גלותם", איך הוא שב ונגאל, והרי אין קבוש מתיר עצמו? לכן ביאר שמולכתחילה הכתיב הקדוש-ברוך-הוא בתורה גאולה לעצמו, שבאשר יגיע מועד הגאולה, לא יהיה שום מונע ומעכב, וגם הוא יגאל ביחד עם ישראל.

שהוא ישוב עמהם – וזהו פירוש "את שבוותך" – עם שבוותך, כלומר עם השבים מהגלות. אמן גם לפי לימוד זה, אין המקרא יוצא מידי פשוטו, שהקדוש-ברוך-הוא ישוב את בני ישראל מהגלות, אלא ש"רבותינו למדו מכאן" דבר נוסף (הריב).

ועוד יש לומר – הווקק לפירוש נוסף, כי לפירוש הראשון קשה: מדוע רזמו הכתוב לך שהקדוש-ברוך-הוא נמצא

לפרש, שהכונה שהקדוש-ברוך-הוא משתתף בצערם של ישראל בשעה שהם נמצאים בגלות, אבל מכאן אנו לומדים שהקדוש-ברוך-הוא עצמו נמצא בכיכול בגלות עם ישראל, שלכן נאמר "ושב ה' אלקיך", דהינו שגם הוא שב מהגלות. ומדגיש רש"י: "בצרת גלותם", משום שאין הכונה כאן שהוא נמצא עם ישראל בגלות בשביל להוציאם מהגלות, אלא הפירוש שהוא עצמו בכיכול שרוי בצרת הגלות (הריב).

ובשנאלין, הכתיב גאלה לעצמו – אמר למשה שיכתוב "ושב ה' אלקיך", כלשון שמשתמע שבכיכול הקדוש-ברוך-הוא עצמו נגאל. וראה ביטוי דומה ברש"י שמות (כ, יא, לא, טו): "הכתיב מנוחה לעצמו". וב"תורת מנחם" ביאר את הדברים בעומק, שפונת רש"י

(ג) וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתֶךָ – היה לו לכתב: "והשיב את שבוותך" – השאלה היא בשתיים: א) היה לו לכתוב "והשיב" ולא "ושב", ב) היה לו להשמיט התיבות "ה' אלקיך", שהרי הוא נזכר בפסוק שלפני כן (הריב). וראה רש"י איוב מב, י: "שב את שבות איוב בהתפללו – שב נופל לומר בענין זה, והרי הוא כאלו כתיב: והשיב את שבות איוב".

רבותינו למדו – מגילה כט, א. מכאן, שהשכינה בכיכול שרויה עם ישראל בצרת גלותם – נראה שמפרש "את שבוותך", עם השבויים שלך. ראה גם רש"י שמות ג, ב: "מתוך הסנה – ולא אילן אחר, משום עמו אנכי בצרה" [וכן ברש"י שם ג, יד: "אהיה עמם בצרה זו, אשר אהיה עמם בשעבוד שאר מלכיות"]. אלא שבנוסף לעיל ניתן